

POLITYKA PODATKOWA PRZEDSIĘBIORSTWA A KSZTAŁTOWANIE POZIOMU NADWYŻKI FINANSOWEJ JAKO ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI

GRAŻYNA MICHALCZUK*

1. WSTĘP

Podstawowym obszarem problemowym związanym z zarządzaniem przedsiębiorstwem są kwestie finansowania i rozwoju ich działalności. W systemie finansowego zasilania przedsiębiorstw istotną rolę odgrywają źródła wewnętrzne. Potwierdza to zarówno teoria zarządzania finansami, jak i praktyka gospodarcza. Zjawisko preferowania przez przedsiębiorstwa wewnętrznych źródeł finansowania¹, określane w literaturze jako teoria źródeł finansowania (pecking order theory), wynika z dążenia do minimalizacji kosztów pozyskania kapitału [15, s.36-37]. W ujęciu stricte kapitałowym jedynym źródłem finansowania wewnętrznego jest zysk netto [7, s.56]. W ujęciu strumieniowym w ramach zasilania wewnętrznego wyróżnić można także źródła pochodzące z transformacji majątku, wśród których największe znaczenia ma amortyzacja środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych.

Suma zysku netto i amortyzacji tworzy nadwyżkę finansową. Kształtowanie nadwyżki finansowej związane jest z uwzględnianiem zależności występujących pomiędzy jej składnikami. Wyższe odpisy amortyzacyjne powodują obniżenie zysku ale pozwalają na szybszy zwrot zaangażowanego w majątku trwałym kapitału z kumulowanych odpisów. Wolniejsze tempo amortyzowania oznacza wydłużenie okresu zwrotu, ale wpływa na wzrost zysku. Analizując relacje między amortyzacją a zyskiem netto należy uwzględnić przede wszystkim aspekty podatkowe – amortyzacja zaliczana do kosztów uzyskania przychodów zmniejsza obciążenia przedsiębiorstw z tytułu podatku dochodowego.

Wyrazem zorganizowanej reakcji na to zagadnienie jest polityka podatkowa przedsiębiorstwa, która obejmuje zespół działań podejmowanych przez zarządzających polegających na użyciu zgodnych z normami podatkowymi odpowiednich środków wobec otoczenia podatkowego. Identyfikacja podatkowych determinant decyzji podejmowanych w zakresie kształtowania poziomu nadwyżki finansowej powinna odbywać się w sposób ciągły, uwzględniający stale

* Dr Grażyna Michalczuk, Uniwersytet w Białymstoku.

¹ Szacuje się że źródła wewnętrzne stanowią ponad 50% wszystkich źródeł finansowania przedsiębiorstw.

zmieniające się przepisy podatkowe, ich interpretacje, sposoby stosowania norm prawnych, a także przewidywany kierunek zmian tych przepisów.

Oceniając wpływ prawa podatkowego na kształtowanie nadwyżki finansowej należy podkreślić, że prawo podatkowe oddziałuje zarówno na wysokość nadwyżki oraz na jej strukturę, a więc na udział w niej zysku netto i amortyzacji. Amortyzacji towarzyszy osłona podatkowa a zatem zwiększenie jej rozmiarów kosztem zysku korzystnie wpływa na wielkość nadwyżki finansowej, ale tylko w granicach wyznaczonych przez prawo podatkowe. Prawo podatkowe daje szereg możliwości co do określania reguł amortyzacji, dlatego też polityka przedsiębiorstwa w tym zakresie powinna uwzględniać skutki wpływu odpisów amortyzacyjnych na wielkość zysku netto, który jest ważnym miernikiem efektywności przedsiębiorstwa, a jego rozmiary decydują niejednokrotnie o tym, jak przedsiębiorstwo jest postrzegane przez otoczenie.

W niniejszej pracy skupiono się przede wszystkim na pokazaniu możliwości oddziaływania za pomocą amortyzacji w ramach prowadzonej przez przedsiębiorstwo polityki podatkowej na poziom nadwyżki finansowej.

2. POLITYKA PODATKOWA PRZEDSIĘBIORSTWA

Efektywne zarządzanie przedsiębiorstwem powinno być oparte na analizie wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, w których ono funkcjonuje. Dostateczna znajomość uwarunkowań występujących aktualnie, a przede wszystkim trafne przewidywanie ich zmian w przyszłości, wpływa na prawidłowość decyzji finansowych podejmowanych w tym zakresie. Wymaga to odpowiedniej wiedzy, jest ona bowiem niezbędna do oceny własnych relacji pomiędzy potencjałem przedsiębiorstwa i potencjałami otoczenia.[8, s.123]

Istotnym elementem polityki podatkowej przedsiębiorstwa jest analiza wpływu zmian przepisów podatkowych, ich interpretacji, sposobów stosowania norm prawnych przez organy podatkowe a także zapowiedzi dotyczących przewidywanego kształtu systemu podatkowego.[9, s.161] Dotyczy to między innymi analizy zmian zachodzących w podatku dochodowym w związku z koniecznością dostosowania polskiego prawa do przepisów unijnych.

Do polskiego systemu prawa podatkowego zostały w pełni inkorporowane następujące dyrektywy dotyczące podatków dochodowych²:

1. Wspólnego systemu opodatkowania fuzji i przejęć (tzw. Merger Directive)³. Celem tej dyrektywy jest zachowanie neutralności podatkowej w związku z przekształceniami organizacyjnymi spółek. Neutralność podatkowa systemu związana jest z tym, że wyżej wymienione zdarzenia gospodarcze nie powodują w momencie ich zaistnienia dla żadnej ze spółek w nich uczestniczących oraz dla ich wspólników obciążenia po-

² Trzy pierwsze dyrektywy – do ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, natomiast czwarta dyrektywa – do ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

³ Dyrektywą Rady UE nr 90/434/EWG z 23 lipca 1990 r.

datkowego. Dotyczy to w szczególności spółek, które kończą swoją działalność prawną oraz nadwyżek wartości związanych z udziałami w tych spółkach. Moment opodatkowania zostaje przesunięty do chwili zbycia składników majątkowych lub udziałów w spółkach.[6, s.395]

2. Wspólnego systemu opodatkowania spółek matek i spółek-córek (tzw. Parent-Subsidiary Directive)⁴. Celem tej dyrektywy jest wyeliminowanie ekonomicznego podwójnego opodatkowania dywidend przekazywanych przez filie w jednym kraju spółkom macierzystym w innym państwie.
3. Wspólnego systemu opodatkowania odsetek i należności licencyjnych (tzw. Interest and Royalties Directive)⁵. Dyrektywa ta wprowadza podstawową zasadę, że odsetki lub należności licencyjne powstające w jednym państwie członkowskim, wypłacane na rzecz spółki mającej siedzibę, w drugim państwie członkowskim są zwolnione od opodatkowania w państwie, z którego są wypłacane (w państwie źródła) i podlegają opodatkowaniu wyłącznie w państwie rezydencji (miejsca siedziby) faktycznego odbiorcy tego przychodu. Rozwiązanie te dotyczą wyłącznie spółek powiązanych.⁶ Celem dyrektywy jest więc wyeliminowanie podwójnego opodatkowania przychodu z tytułu odsetek i należności licencyjnych wypłacanych między spółkami powiązаныmi przez ustalenie jednolitych zasad opodatkowania tego dochodu w jednym z państw członkowskich UE.
4. Opodatkowania dochodów z oszczędności (tzw. Savings Interest Directive).

Należy podkreślić, że w odniesieniu do dyrektywy o wspólnym systemie opodatkowania odsetek i należności licencyjnych Polska uzyskała tzw. okresy przejściowe i w tym zakresie odpowiednie regulacje, przewidujące pełne zwolnienie od opodatkowania „u źródła” transgranicznych przepływów odsetek i należności licencyjnych pomiędzy spółkami-córkami i spółkami-matkami, które wejdą w życie dopiero z dniem 1 stycznia 2013 r.

Zaabsorbowane regulacje unijne nie wpływają w istotny sposób na zmianę charakteru polityki podatkowej przedsiębiorstwa związanej z kształtowaniem nadwyżki finansowej. Jest to wynikiem tego, że harmonizacja podatków bezpośrednich w Unii Europejskiej jest brana pod uwagę tylko wtedy, gdy odmienne uregulowania w tych daninach mogą ograniczyć swobodę przepływu strumieni dochodów tj. dywidendy, odsetki, opłaty licencyjne. W konsekwencji państwa

⁴ Dyrektywa Rady z 23 czerwca 1990 r. nr 90/435/EWG

⁵ Reguluje to Dyrektywa Rady UE nr 2003/49/WE z 3 czerwca 2003 r.

⁶ Spółka jest spółką powiązaną drugiej spółki, gdy posiada bezpośrednio przynajmniej 25 % udziałów w kapitale drugiej spółki lub gdy druga spółka posiada bezpośrednio przynajmniej 25 % udziałów w kapitale pierwszej spółki lub gdy trzecia spółka posiada bezpośrednio 25% udziałów zarówno w kapitale pierwszej spółki, jak i drugiej spółki. Kryterium powiązania musi występować w sposób nieprzerwany przez okres nie krótszy niż 2 lata. Owe zasady opodatkowania dotyczą jedynie spółek będących rezydentami państw członkowskich UE. Dyrektywa dotyczy zarówno spółek, jak i ich zorganizowanych zakładów, które mają siedziby w jednym z państw członkowskich UE.

członkowskie mają prawie nieograniczoną swobodę w kształtowaniu swojej polityki w tej dziedzinie. Nie oznacza to jednak, iż nie prowadzi się działań w zakresie harmonizacji podatków bezpośrednich. Przykładem tego może być przyjęcie w formie rezolucji „kodeksu postępowania w opodatkowaniu biznesu”, który ma na celu stworzenie warunków do częściowego zbliżenia konstrukcji podatków, niewykorzystywania ich jako narzędzi konkurencji podatkowej oraz sprzyjać szerokiej konsultacji w sferze podatków dochodowych między krajami członkowskimi.[11, s.8]

Przedmiotem ujednoczenia w państwach członkowskich stałyby się rozwiązania określające podstawę opodatkowania, koszty uzyskania przychodów, *zasady amortyzacji*, metody wyceny oraz inne zagadnienia kształtujące wysokość podatku dochodowego.[12. s.178]

3. AMORTYZACJA PODATKOWA A NADWYŻKA FINANSOWA

Istotą ekonomiczną amortyzacji jest proces stopniowego przenoszenia wartości zużytych środków trwałych. Amortyzacja pełni trzy podstawowe funkcje, a mianowicie [4, s. 101-103]:

- miernika deprecjacji środków trwałych (funkcja umorzeniowa);
- elementu kosztów (funkcja kosztowa);
- narzędzia tworzenia odpisu pieniężnego na reprodukcję rozszerzoną środków trwałych (funkcja odtworzeniowa, określana też często jako funkcja finansowa).

Amortyzacja, mimo że nie tworzy bezpośrednich funduszy pieniężnych, a jedynie odzwierciedla zmianę form wartości w ruchu okrężnym środków trwałych, nadal jest traktowana jako ciągły proces odzyskiwania wydatków poniesionych na nabycie nowych lub też odtworzenie istniejących środków trwałych, co ilustruje funkcja finansowa amortyzacji. Natomiast w funkcji kosztowej amortyzacja jako element kosztów własnych prowadzonej działalności, ma wpływ na wielkość podatku dochodowego, a w konsekwencji na poziom zysku netto. W praktyce wymienione funkcje odzwierciedlają się za pośrednictwem systemu amortyzacji, tj. zespołu norm określających m.in.:

- wartość środków trwałych podlegających amortyzacji;
- metody amortyzacji środków trwałych;
- stawki amortyzacji środków trwałych.

Przy określaniu systemu amortyzacji należy założyć, czy firma będzie dążyła do możliwie szybkiego zamortyzowania nakładów poniesionych na środki trwałe, czego konsekwencją będzie w początkowym okresie niższy zysk, czy też istotniejsze z punktu widzenia prowadzonej polityki podatkowej będzie wykazanie wyższych zysków przy rozłożeniu amortyzacji na dłuższy okres[10,s.60].

W zakresie kształtowania odpisów amortyzacyjnych podmiot gospodarujący ma szerokie możliwości, które mogą być wykorzystywane w prowadzonej przez przedsiębiorstwo polityce podatkowej. Amortyzacja jako element kosztów wpływających na podstawę opodatkowania znajduje swoje odzwierciedlenie

w przepisach o podatku dochodowym⁷. Przepisy ustawy nie zawierają definicji sensu stricto środka trwałego, natomiast określają, które środki trwałe podlegają amortyzacji. Według przepisów prawa podatkowego amortyzacji podlegają stanowiące własność lub współwłasność podatnika, nabyte lub wytworzone we własnym zakresie kompletne i zdatne do użytku w dniu przyjęcia do użytkowania[1, s.1]:

- budynki, budowle oraz lokale będące odrębną własnością;
- maszyny, urządzenia i środki transportu;
- inne przedmioty o przewidywanym okresie użytkowania dłuższym niż rok, wykorzystywane przez podatnika na potrzeby związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, albo oddane do używania na podstawie umowy najmu dzierżawy lub innej umowy o podobnym charakterze, zwane środkami trwałymi.

Zgodnie z przepisami podatkowymi odpisów amortyzacyjnych od środków trwałych dokonuje się przy zastosowaniu stawek określonych w wykazie rocznych stawek amortyzacyjnych. Stawki te są obowiązujące dla celów podatkowych w odniesieniu do środków trwałych o wartości początkowej wyższej od 3500,- zł. Dla środków trwałych o wartości równej lub niższej tej kwoty granicznej mogą być zastosowane stawki z wykazu lub też można dokonać odpisu amortyzacyjnego jednorazowo odpisując całość wartości początkowej w miesiącu wydania tych środków do używania lub następnym.

Odpisów amortyzacyjnych dokonuje się od wartości początkowej poszczególnych środków trwałych w równych ratach co miesiąc począwszy od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu w którym środki trwałe przyjęto do użytkowania. Kosztami uzyskania przychodów są tylko odpisy amortyzacyjne dokonywane od środków trwałych które zostały wprowadzone do ewidencji.

Dla celów podatkowych może być stosowana *amortyzacja liniowa* w odniesieniu do wszystkich grup środków trwałych. Polega ona na rozkładzie odpisów w równych ratach, proporcjonalnie do upływu czasu, niezależnie od intensywności wykorzystania tego środka i jego rzeczywistego zużycia. Jest ona najprostszym i najczęściej stosowanym w praktyce sposobem rozkładu odpisów amortyzacyjnych w czasie. Przy tej metodzie nie uwzględnia się konieczności ponoszenia w przyszłości dodatkowych remontów, dlatego też koszt eksploatacji środka będzie odwrotnie proporcjonalny do w stosunku do przynoszonych efektów [4. s.58].

Prawo podatkowe daje również możliwość przy zastosowaniu amortyzacji liniowej podwyższenia lub obniżenia stawek podanych w wykazie za pomocą od-

⁷ Art. 16a-16m Ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych. (Tekst jednolity: Dz. U. z dnia 13 lipca 2000 r. Nr 54, poz. 654 ze zm.)

powiednich współczynników dla określonych grup środków trwałych określonych przepisami ustawy.⁸

Przepisy podatkowe pozwalają również na zastosowanie indywidualnych stawek. Dotyczy to używanych oraz ulepszonych środków trwałych nowo przyjętych do użytkowania w danej jednostce gospodarczej. Jednostka ustala samodzielnie indywidualne stawki z tym, że przepisy podatkowe w odniesieniu do określonych grup środków trwałych podają minimalne okresy dokonywania odpisów amortyzacyjnych⁹

Obok amortyzacji liniowej przepisy podatkowe dopuszczają *metodę degressywną* amortyzacji. Polega ona na rozkładzie odpisów, w poszczególnych latach, w ratach malejących. Jest ona odzwierciedleniem stopnia użyteczności obiektu, gdyż większa użyteczność musi generować większe koszty. Stosowanie tej metody umożliwia stabilizację łącznego kosztu użytkowania środków trwałych. Zastosowanie tej metody wydaje się szczególnie celowe w przypadku eksploatacji środków trwałych o znacznej wartości i podlegających wyraźnie różnicowaniu w czasie procesowi starzenia się ekonomicznego. Metoda ta sprzyja szczególnie odtwarzaniu parku maszynowego, gdyż w początkowym okresie eksploatacji ponosi się wyższe koszty w porównaniu z pozostałymi okresami, a tym samym zmniejsza się zysk do podziału. Z tego powodu może on być

⁸ Podatnicy mogą podane w Wykazie stawek amortyzacyjnych stawki podwyższyć:

- a) dla budynków i budowli używanych w warunkach:
 - pogorszonych – przy zastosowaniu współczynników nie wyższych niż 1,2,
 - złych – przy zastosowaniu współczynników nie wyższych niż 1,4,
- b) dla maszyn, urządzeń i środków transportu, z wyjątkiem morskiego taboru pływającego, używanych bardziej intensywnie w stosunku do warunków przeciętnych albo wymagających szczególnej sprawności technicznej, przy zastosowaniu w tym okresie współczynników nie wyższych niż 1,4,
- c) dla maszyn i urządzeń zaliczonych do grupy 4–6 i 8 Klasyfikacji Środków Trwałych (KŚT), wydanej na podstawie odrębnych przepisów, zwanej dalej „Klasyfikacją”, poddanych szybkiemu postępowi technicznemu, przy zastosowaniu współczynników nie wyższych niż 2,0.

W sytuacji wystąpienia bądź ustania warunków uzasadniających podwyższenie stawek, ulegają one podwyższeniu lub obniżeniu od miesiąca następującego po miesiącu, w którym zaistniały okoliczności uzasadniające te zmiany.

⁹ Podatnicy mogą indywidualnie ustalić stawki amortyzacyjne dla używanych lub ulepszonych środków trwałych, po raz pierwszy wprowadzonych do ewidencji danego podatnika, z tym że okres amortyzacji nie może być krótszy niż:

- a) dla środków trwałych zaliczonych do grupy 3–6 i 8 Klasyfikacji:
 - 24 miesiące – gdy ich wartość początkowa nie przekracza 25 000 zł,
 - 36 miesięcy – gdy ich wartość początkowa jest wyższa od 25 000 zł i nie przekracza 50 000 zł,
 - 60 miesięcy – w pozostałych przypadkach,
- b) dla środków transportu, w tym samochodów osobowych – 30 miesięcy,
- c) dla budynków (lokali) i budowli – 10 lat, z wyjątkiem budynków wymienionych w rodzajach 103 i 109 Klasyfikacji, trwale związanych z gruntem, kiosków towarowych o kubaturze poniżej 500 m³, domków kempingowych oraz budynków zastępczych, dla których okres ten nie może być krótszy niż 36 miesięcy

w mniejszym stopniu dystrybuowany między właścicieli, co korzystnie wpływa na przepływy pieniężne przy obniżonym wyniku finansowym.

Jednak przepisy podatkowe ograniczają zakres środków trwałych dla których odpisy amortyzacyjne mogą być dokonywane przy zastosowaniu amortyzacji degresywnej. Może być ona stosowana w odniesieniu do maszyn i urządzeń zaliczonych do grupy 3-6 i 8 KŚT oraz środków transportu, z wyjątkiem samochodów osobowych, o których mowa w art. 16 ust. 3a. Metoda degresywna polega na amortyzowaniu poszczególnych środków trwałych przy wykorzystaniu stawek podatkowych ujętych w wykazie, podwyższonych o współczynnik nie wyższy niż 2,0 lub 3,0¹⁰. W pierwszym podatkowym roku ich używania przy zastosowaniu stawek podanych w wykazie podwyższonych o przyjęty współczynnik od wartości początkowej. W następnych latach podatkowych od wartości początkowej pomniejszonej o dotychczasowe odpisy amortyzacyjne, ustalonej na początek kolejnych lat ich używania. Począwszy od roku podatkowego, w którym tak określona roczna kwota amortyzacji miałaby być niższa od rocznej kwoty amortyzacji obliczonej przy zastosowaniu metody liniowej, podatnicy dokonują odpisów zgodnie z założeniami amortyzacji liniowej.

W zależności od realizowanej polityki podatkowej wybór metody amortyzacji pozwala na podjęcie decyzji dotyczących: skrócenia okresu amortyzacji, zwiększenia odpisów amortyzacyjnych, szybszego wprowadzenia w ciężar kosztów nakładu inwestycyjnego lub decyzji przeciwnych. Podejmując decyzje w tym zakresie należy brać pod uwagę to, że nie wszystkie rozwiązania w zakresie doboru metod amortyzacji są w jednakowym stopniu korzystne z punktu widzenia generowania nadwyżki finansowej. Nie zawsze naliczona amortyzacja oznacza możliwość obciążenia nią kategorii kosztów uzyskania przychodów i zmniejszenia tym samym podstawy opodatkowania.

Efekt zastosowania poszczególnych metod jest powszechnie znany, a za element postępu w systemie amortyzacji należy uznać swobodę podejmowania decyzji w zakresie wyboru metody. Przedsiębiorstwo w ramach istniejących przepisów ma możliwość decydowania o przyspieszeniu lub opóźnieniu procesów amortyzacyjnych uwzględniając walory jakie daje to źródło finansowania. Amortyzacja jest źródłem pewnym i stabilnym finansowania potrzeb inwestycyjnych podmiotu, gdyż zawsze występuje w funkcjonującym przedsiębiorstwie, zapewnia możliwość reprodukcji majątku trwałego i to nawet wówczas gdy podmiot nie generuje dodatniego wyniku finansowego.

Wybierając metodę amortyzacji należy więc przeprowadzić kompleksową analizę efektywności jej zastosowania. Stosowanie amortyzacji przyspieszonej jest z punktu widzenia stosowania nadwyżki finansowej, nawet w warunkach dyktowanych przez rynek ograniczeń, bądź wręcz braku możliwości podnoszenia ceny, zjawiskiem korzystnym. W sytuacji gdy amortyzacja jest ustalana

¹⁰ Współczynnik 3,0 mogą zastosować podatnicy, których zakład położony jest na terenie gminy o szczególnym zagrożeniu wysokim bezrobociem strukturalnym albo w gminie zagrożonej recesją i degradacją społeczną, których wykaz na podstawie odrębnych przepisów ustala Rada Ministrów.

zgodnie z prawem podatkowym oznacza bowiem odroczenie podatku. I mimo, że zastosowanie metody przyśpieszonej powoduje wzrost zdyskontowanej nadwyżki finansowej, to należy zauważyć, iż nie zawsze najbardziej opłacalna z punktu widzenia maksymalizacji tej nadwyżki jest metoda degresywna. Dla środków trwałych o wysokiej stawce podstawowej lepsze efekty osiąga się przy zastosowaniu metody liniowej o zwiokrotnionym poziomie (w sytuacjach dopuszczonych prawem).

4. ZAKOŃCZENIE

Jednym z istotnych elementów wpływającym na możliwości kształtowania nadwyżki finansowej w przedsiębiorstwie są uregulowania zawarte w przepisach dotyczących podatku dochodowego. Polityka podatkowa prowadzone w tym zakresie dotyczy między innymi określenia możliwości oddziaływania za pomocą amortyzacji podatkowej na poziom nadwyżki finansowej.

Przedsiębiorstwo rejestruje amortyzację jako koszt, lecz z tym kosztem nie jest związany realny wpływ gotówki. Dlatego amortyzacja określana jest jako koszt szczególny, nie stanowiący przepływu pieniężnego. Ma jednak wpływ na saldo przepływu gotówki ponieważ będąc kosztem amortyzacja obniża podstawę opodatkowania i tym samym wielkość obciążenia podatkowego. Określane jest to mianem tarczy podatkowej. Zatem w wyniku procesu amortyzacji przedsiębiorstwo uzyskuje środki wynikające z uwolnienia kapitału na skutek samych odpisów amortyzacyjnych oraz środki wynikające z pomniejszenia podstawy opodatkowania. Należy zwrócić przy tym uwagę na następujące relacje[2, s.60-66]:

- zwiększony odpis amortyzacyjny powoduje zmniejszenie zysku, ale i mniejsze zobowiązanie podatkowe,
- zmniejszony odpis amortyzacyjny wpływa na wzrost efektu finansowego i konsekwentnie na większe obciążenie podatkowe.

Prowadząc politykę podatkową przedsiębiorstwo powinno także uwzględnić skutki redystrybucji zysku netto, który jest nie tylko źródłem finansowania przedsiębiorstwa ale także źródłem bieżących korzyści. Kategoria nadwyżki finansowej abstrahuje wprawdzie od podziału zysku netto, ale wydatki na rzecz akcjonariuszy czy pracowników zmniejszają możliwości jej wykorzystania w działalności przedsiębiorstwa. Wysokie odpisy amortyzacyjne mogą ograniczać zakres wspomnianej redystrybucji, a więc pozytywnie wpływać na przepływy pieniężne, przy czym skuteczność takiego oddziaływania zależy także od prowadzonej przez przedsiębiorstwo polityki dywidendy.

LITERATURA

1. *Amortyzacja podatkowa środków trwałych* (cz. I), Buchalter 2001, nr.24.
2. Ciupek B, *Opodatkowanie zysku podmiotów gospodarczych w ocenie przedsiębiorstw*, w: Obciążenia fiskalne w Polsce – na podstawie badań, red. K. Znaniecka, Akademia Ekonomiczna, Katowice 2004.

3. Duliniec A., *Struktura i koszt kapitału w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 2001.
4. Hanisz R.N., *Amortyzacja jako źródło samofinansowania podmiotów gospodarczych*, w: *Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej im. K. Adamieckiego* Nr 129, Katowice 1993.
5. Helin A., K.G. Szymański, *Środki trwałe w znowelizowanej ustawie o rachunkowości*, Przegląd podatkowy 2001, nr 12.
6. Jurkowska A., *Podatki bezpośrednie*, w: *Finanse*, red. Z. Brodecki, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa 2004.
7. Ostaszewski J., *Zarządzanie finansami w spółce akcyjnej*, Difin, Warszawa 2001.
8. Penc J., *Zarządzanie w zmieniającym się środowisku*, *Ruch pracowniczy*, *Ekonomiczny i Socjologiczny* 1993, Z 1.
9. Poszwa M., *Możliwości realizowania strategii podatkowej przedsiębiorstwa*, w: *Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*, red. T. Kiziukiewicz, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2002.
10. Stoga E., *Wykorzystanie metody regresywnej w amortyzacji*, Serwis FK 2001.
11. Szczodrowski G., *Integracja europejska, a wewnętrzny system podatkowy w interesie publicznym*, CAS, Warszawa 1999.
12. Wyrzykowski W., *Wynik bilansowy a dochód podatkowy w okresie transformacji systemowej*, Scientific Publishing Group, Gdańsk 2003.